

Vi äldre, bostaden och gemenskapen

Arne Magnusson

De äldre har samma grundläggande behov som alla andra. Deras levnadsvillkor bör därför vara sådana att vanliga mänskliga behov tillgodoses i görlig mån. Också som äldre behöver vi ägna oss åt något, höra till i en grupp, uppleva att andra har behov av oss. En viktig fråga är då om – och i så fall hur – det är möjligt att ersätta de förluster man gör när man lämnar arbetslivet. Vilken betydelse har bostaden och närmiljön i detta sammanhang? Vad har vi för hänsyn att ta vid sanering och ombyggnad? Vad betyder det för samhällets kostnader inom socialvård och sjukvård om de äldre inte får vara aktiva och tillhöra gemenskapen? Vad kan vi göra?

Dessa frågor tas här upp av Arne Magnusson, tidigare socialdirektör i Göteborg och nu sekreterare i Göteborgs friskvårdsberedning, med utgångspunkt bl a i erfarenheter av det saneringsarbete i Göteborg som i hög grad berört äldre hyresgäster.

Människors behov

När får vi beteckningen äldre? I stor utsträckning beror det på vår individuella utrustning och vilja. Levnadsvillkoren spelar också en betydelsefull roll. Men nog blir vi äldre uppåt 60, våra celler förlorar en del av sin spänstighet och kraft. Åldersprocessen kommer ingen av oss ifrån. De omständigheter som hör samman med åldrandet – minskad rörlighet, långsammare fysiska reaktioner, sannolikt mindre förmåga till inläring, hörsel- och synnedgångar, kanske krafterlöshet och minnesförlust, allt är förtecken till kroppens avsmundande.

Men de äldre har också tillgångar. Erfarenhet från många års liv och mödor, lagrade kunskaper, större tålighet och när pensioneringen träder in i åtskilliga fall gott om tid.

De äldre har precis samma grundläggande mänskliga behov som alla andra människor. Kanske blygsammare, mindre otåliga men inte desto mindre nödvändiga att tillgodose för den enskildes balans i förhållande till andra människor och samhället.

Vilka behov? Jo, hyggliga materiella villkor, men framförallt behov av kontakt, möjligheter att se och lyssna, att vara med, men också att göra sin stämma hörd i viktiga angelägenheter, att samarbeta, samverka och uppskattas av andra.

Allt detta är viktigt – eller är det någon som bestrider det? Om inte, måste inte då de äldres levnad präglas av sådana villkor att dessa behov i görlig utsträckning tillgodoses? På vad sätt kan de tillgodoses och i vilket sammanhang? Både de pensionerade och de förtidspensionerade ställs utanför arbetets kamratkrets och den i djupaste mening sociala samverkan och kontakt – positiv och stundom nödvändigt negativ – som där erhålles. Att skäras av från kamraternas nickande, tråkningar och uppmuntran, kunskaper om arbetsprocessen, delaktighet i arbetslaget och fritidsgruppen upplevs för många som en katastrof. För en del dock som lättnad. Hur ersättes de sammansatta känslorna av tillhörighet och medansvar som tvinnas av fina trådar av uppmuntran, uppfostran, tillrättavisningar och ställningstaganden? Går det att ersätta de för en positiv livskvalitet avgörande förhållandena i arbetet genom att skapa nya samverkansmöjligheter i eller omkring bostaden, i närmiljön, pensionärsföreningen, eller genom samhällets försorg? Låt oss diskutera dessa förutsättningar.

.....
*Går det att ersätta de för en positiv livskvalitet
avgörande förhållandena i arbetet genom att
skapa nya samverkansmöjligheter i eller om-
kring bostaden, i närmiljön, pensionärsför-
eningen, eller genom samhällets försorg?*
.....

Bostaden

Den gamla bostaden var ofta en dålig bostad, med små utrymmen, bristfällig hygien och utrustning. Den nya bostaden, snabbuppförd enligt 60-talets miljonprogram, är annorlunda. De hygieniska anordningarna är utmärkta, utrustningen god och utrymmet – bortsett från vad som försörjningsknappheten tvingat låginkomstfamiljerna till – tillfredsställande. I den gamla bostaden hade man emellertid också en ibland kanske påträngande närhet till grannarna. Man var bekant med alla i huset, icke så sällan genom ljudvågorna genom de tunna väggarna. Man kände grannens pojke så väl att man kunde huta åt honom för pojkestreck. Knappast någon var anonym och den anonyme tillhörde i regel den främmande nationen i den andra byn eller stadsdelen borta vid.

I dag har vi byggt över vida fält med stereotypa trevningarhus eller än högre bebyggelse. Vi har fått en rörlighet, främst orsakad av näringslivets snabba växlingar och förändrade behov av arbetskraft. Bostadsområdet rymmer i dag många anonyma, en del av dem från främmande land. Även pensionärerna placeras där när saneringens rivnings- eller ombyggnadsvågor går fram över de gamla kommundelarna. All denna mobilitet bidrar till att rycka sönder de tidigare fasta grupperna, igenkännandet och bekantskapen, den sociala "kontrollen", men också samhörigheten och gemenskapskänslan. De nya husen med hiss eliminerar de tillfälliga träffarna och pratet på farstun eller i trappan. Det strikta tidsprogrammet: till arbetet, till affären, till barnstugan och till baka hem skapar knappa tidsramar. Köpa, slita, slänga ger inga gemensamma uppgifter för hemmet. Radion, TV och telefonen ersätter de personliga, upplevelserikare direkta kontakterna.

Vad är bostadens roll i detta sammanhang? Är den offer för modultänkandets industrialisering eller

bristen på fantasi hos våra arkitekter och byggare? Eller är de ekonomiska argumenten så tunga – att vi skall ha råd med denna bostad – att vi tvingas offra livsviktiga immateriella värden för att få materiell standard? Eller kan måhända våra arkitekter, planerare och byggare icke rita och bygga för vår andliga välmåga och välfärd riktiga bostäder och hus?

Husen

Låt oss förutsätta att vi – för dem som har råd – har en någorlunda hyggligt utformad individuell bostad – tack vare framsynta arkitekter och planerare samt kritik från konsumenter och konsumentinstitutioner. Men husen? Kan våra hus tillgodose å ena sidan vårt behov av enskildhet och isolering och å andra sidan, minst lika viktigt, vårt behov av kontakt, samhörighet och gemenskap? Eller anser vi dessa värden oväsentliga och oviktiga, färdiga att slängas på sophögen för vår materiella, likformade standards skull? Hur går det då med kontakterna med andra människor och grupper, vårt gemensamma ansvar, som kan ge oss förutsättningar för gemensam utveckling och förståelse? Eller är vi beredda att ge såväl de stora hyreshusen som de uppradade småhusen form, placering, innehåll och komplement som gör att vi bryter familjernas och individernas isolering och fogar in dem i kollektiv, som ger viktiga förutsättningar för att motverka den destruktiva utvecklingen mot isolering och våld? Kan vi och de som yrkesmässigt arbetar med husens form och närmiljöernas innehåll tänkas vilja ge kraft och tribut för att stödja en positiv utveckling? Eller är det måhända så, att alla säger "ja" men inte orkar förändra vare sig tillstånd eller utvecklingslinje? Om vi riktigt vill och är tillräckligt många kan kanske också beslutsfattarnas uppfattning förändras och jämsides härmed också ge nytt innehåll åt våra arkitekters och byggares utbildning.

.....
Kan våra hus tillgodose å ena sidan vårt behov av enskildhet och isolering och å andra sidan, minst lika viktigt, vårt behov av kontakt, samhörighet och gemenskap?
.....

Oavsett byggnadsperiod gäller att flerfamiljshuslägenheter ägda av allmännyttiga bostadsföretag har, sett i förhållande till lägenheter som ägs av bostadsrättsföreningar och privata ägare,

- *högre* barn- och ungdomsandel
- *lägre* andel åldringar
- *högre* andel utländska medborgare
- *lägre* andel höginkomsttagare
- *högre* andel lågutbildade.

Närmiljön

De sista 10–15 årens byggexpansion har inte bara gått ut över gemensamma kvaliteter i husen och byggnaderna. Omedvetenhet, okunnighet, snabbhet i byggnadstakten och dålig ekonomi i kommunerna har bidragit till en segregation som skapar betydande problem i våra kommuner. Detta gäller också mindre samhällen även om de medelstora och större städerna pressas av svårigheter i högre grad. Se på bilden över fördelningen av barn och ungdomar i

olika stadsområden i Göteborg (*fig 1*). De klumpar sig i ytterområdena, de tillhör familjer som icke funnit bostad på annat håll. De skapar problem genom sin mångfald och bristen på utrustning i miljöerna. När segregationen gått tillräckligt långt växer snabbt de destruktiva tendenserna från ungdomarnas sida och svårigheterna för skolmyndigheterna.

Den följande bilden tecknar boendet för pensionärerna (*fig 2*). De är främst bosatta i de äldre stadsdelarna, ofta i hus med brister i standarden. Men runt omkring sig har de en bekant miljö, en god service, andra äldre som de känner och har kontakt med. Detta skapar en befolkningsstruktur med ljusglimtar men som på längre sikt måste betecknas som ogynnsam. Effekterna tecknas i tabellen över befolkningsstrukturen i flerfamiljshuslägenheter efter byggnadsperiod och ägarekategori år 1974 (*tabell 1*).

Vad ger detta för betyg åt vår hittillsvarande utbyggnadspolitik, vår "områdesbefolkningspolitik"

Fig. 1. Barn och ungdom, 0–15 år, fördelade på bostadsområden (stadsdelar) i Göteborg 1974

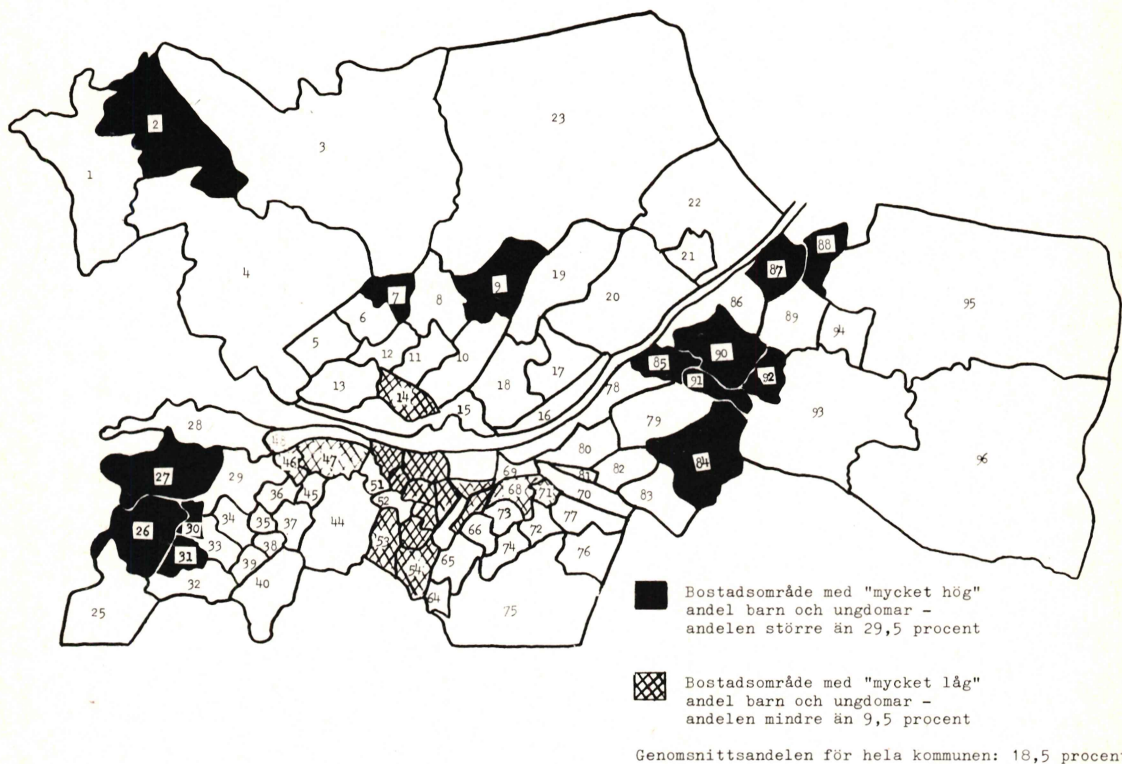
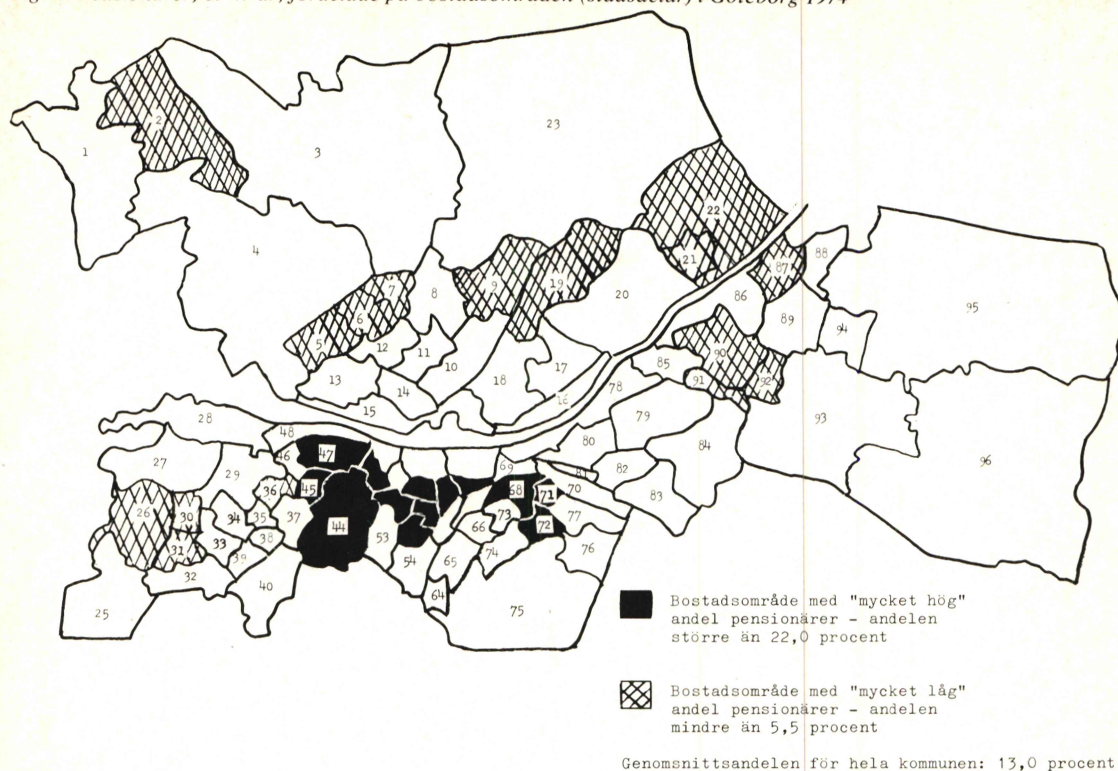

Fig. 2. Pensionärer, 67 W år, fördelade på bostadsområden (stadsdelar) i Göteborg 1974

och vår bostadshänvisning (bostadsförmedling)? Det är uppenbart att vi skapat många problem, omedvetna om de effekter som följer en utbyggnad liknande den på 60- och början av 70-talet. Utan tvekan innebär det också att våra metoder att bygga miljöer och kommunområden måste omprövas. Hur skall en långsiktig, medveten "befolkningspolitik" för skilda områden se ut och hur skall man skapa för medborgarna socialt gynnsamma "rum" i våra miljöer? Hur bygger vi egentligen "ett gott samhälle"?

Saneringen

Betydande delar av det nuvarande bostadsbeståndet är föråldrat. Detta gäller i första hand de större och medelstora städerna men även åtskilliga av våra

.....

Det är uppenbart att vi skapat många problem, omedvetna om de effekter som följer en utbyggnad liknande den på 60- och början av 70-talet.

.....

mindre samhällen har ett äldre, dåligt bostadsbestånd. Dåliga bostäder i glesbygderna inte att förglömma. Därför har också stat och kommuner – om än i begränsad omfattning – satsat på sanering. Detta innebär att man ibland river äldre byggnader och bygger nytt. I andra fall bygger man om fastighetsbeståndet. Ombyggnad av fastigheter med förändrad lägenhetsindelning har bedrivits under lång tid men inte med den intensitet och i den omfattning som för närvarande. Sannolikt kommer saneringstakten att öka, i varje fall inom större städer.

Det äldre bostadsbeståndet har ofta haft dålig belysning, obekväm utrustning och brister i underhållet. De dåliga kvaliteterna kan förändras. För närvarande saknas emellertid genom kostnadsökningarna inom byggbranschen och kommunernas dåliga ekonomi – trots räntesubventionerna från statens sida – ofta förutsättningar för en planmäs-

Kartor och tabeller är hämtade från "Demografisk och socioekonomisk kartering av Göteborg". Stadskontoret, Göteborg.

Tabell 1. Befolkningsstruktur – flerfamiljshuslägenheter efter byggnadsperiod och ägarekategori

Byggnadsperiod	Andel				
Ägarekategori	Barn och ungdomar	Åldringar	Utländska medb	Höginkomsttagare (män)	Inv med enbart oblig skolutb
1941 – 1959					
allmännyttiga bostadsföretag	22	7	6	14	65
bostadsrättsföreningar	16	11	3	25	57
privata ägare*	12	15	8	25	46
samtliga	18	10	8	17	62
1960 – 1970					
allmännyttiga bostadsföretag	31	4	18	14	56
bostadsrättsföreningar	25	6	9	23	48
privata ägare*	26	5	11	23	46
samtliga	28	5	13	18	53

* inklusive lägenheter ägda av kommun och stat

sigt bedriven sanering. Visst står en del kommuner med saneringsprogram. Det finns åtskilligt att önska i fråga om deras innehåll.

Det besvärligaste problemet i samband med sanering är att undvika alltför stora olägenheter av de förändringar som drabbar de boende. Vi har erinrat om effekterna av den snabba utbyggnaden av nya bostadsområden under 60-talet. Ledda av händelsernas egen brutalitet förflyttades människor från invanda förhållanden till nya arbeten och bostäder. Än idag upplever vi kvardröjande effekter som betydande och svårbemästrade. Vi har knappast råd

att förfara på samma sätt när vi skall bygga om det saneringsmogna fastighetsbeståndet. I synnerhet gäller detta då många äldre bor kvar i de områden som skall saneras. Några uppgifter från Göteborg ger siffror för talet om den ojämna befolkningssammansättningen. Åldringar blir kvar och utländska medborgare hamnar i det omoderna bostadsbeståndet.

Tabell 2 visar att det omoderna beståndet av flerfamiljshuslägenheter har – sett i förhållande till moderna lägenheter i flerfamiljshus

● väsentligt lägre andel barn- och ungdomar

Tabell 2. Befolkningsstruktur – flerfamiljshuslägenheter efter modernitetsgrad

Lägenheter i flerfamiljshus, dominerande modernitetsgrad	Andel				
	Barn och ungdomar	Åldringar	Utländska medb	Höginkomsttagare (män)	Inv med enbart oblig skolutb
omoderna	10	16	34	4	47
moderna	23	8	9	19	55
Medeltal för samtliga basomr som domineras av flerfamiljshus	18	13	8	17	55

- väsentligt högre andel äldre personer
- nästan fyra gånger så hög andel utländska medborgare
- väsentligt lägre andel höginkomsttagare; samt
- något lägre andel lågutbildade

Uppgifterna avser förhållandena 1974 (jfr tabell 1).

Frågan är hur man skall undvika alltför negativa effekter i samband med sanering och ombyggnad av berörda hus och områden. Numera finns en i lag stadgad återflyttningsrätt i sådana fall. Möjligheterna för de äldre hyresgästerna att använda denna rätt är emellertid begränsade på flera sätt. Ofta kan det vara fråga om ekonomiska skäl. Hyrorna stiger i regel kraftigt efter ombyggnaden. Är bostadsbidraget till pensionärer icke tillfyllest framtvings en förflyttning till lägenheter med lägre hyror. I Göteborg är bostadsbidraget från den 1 juli 1978 11 200 kronor för år. Det ger pensionärerna ekonomiska möjligheter att återvända till ombyggda lägenheter eller att hyra lägenhet i modernt bostadsbestånd.

Det visar sig emellertid att åskilliga äldre önskar möjlighet att flytta till områden där de har egna barn eller släktingar. Omvänt begär barnen stundom förflyttning till ombyggnadsbeståndet.

Återflyttningens storlek beror i hög grad på vem som ombesörjer ombyggnaden. I Göteborg har text ett av de allmännyttiga bostadsföretagen, som främst inriktat sig på att sanera sk landshövdingehus, i stor utsträckning kunnat tillgodose hyresgästernas anspråk på återflyttning eller på lägenheter inom området eller näraliggande distrikt. Genomsnittligt har omkring 25 % av hyresgästerna återvänt till det ursprungliga kvarteret efter ombyggnaden. Eftersom lägenheterna i stor utsträckning omdisponerats till större lägenheter är det dock inte fråga om återflyttning till samma lägenhet. Då ombyggnad sker som en rullande sanering kvarter för kvarter har bostadsföretaget också haft möjligheter att erbjuda inflyttning i omkringliggande kvarter eller i närbelägna områden. De som accepterat en ombyggd lägenhet i dessa områden har i många fall icke önskat flytta en gång till, tillbaka till sitt tidigare hus eller kvarter. Medräknar man dem som utflyttat från kvarteret till näraliggande kvarter eller områden in i en kvot som icke "flyttat ut" har det

De brutalaste förändringarna äger rum när man river och bygger nytt.

visat sig att omkring 70 av % hyresgästerna bor kvar i området eller dess närhet.

De brutalaste förändringarna äger rum när man river och bygger nytt. I dessa fall sker ofta en kraftig omskiftning i hushållsbeståndet. Genom att bostadsbidraget i Göteborg för närvarande i stort sett täcker hyran för en modern 2-rummare har dock åtskilliga pensionärer beretts möjligheter att flytta in också i bybyggnationen. I något av de nybyggda centrala områdena anses det t o m ha varit en alltför stark inflyttning av pensionärer. Delvis beror detta på förekomsten av ett relativt stort antal 2-och 3-rummare i det berörda området.

Bostadsförmedlingens möjligheter att placera de äldre med hänsyn till deras önskemål, antingen i ombyggda fastigheter eller i nya fastigheter, är i allra högsta grad beroende på förmedlingens möjligheter att disponera de lediga lägenheterna. Återflyttningsrätten skapar den formella garantin vid ombyggnad. För närvarande ställer också kommunen som villkor vid statliga lån – även vid ombyggnad – att bostadsförmedlingen skall äga dispositionsrätt till lägenheterna. Det råder emellertid tvekan om i vilka fall länsbostadsnämnden kommer att dra in lånen vid brott mot bestämmelserna. Bostadsförmedlingen har också sökt träffa överenskommelse med fastighetsägareföreningen i Göteborg om en viss dispositionsrätt till lediga lägenheter i det äldre fastighetsbeståndet, som i stor utsträckning ägs av enskilda fastighetsägare eller fastighetsbolag. Det har emellertid icke hittills varit möjligt att träffa en sådan överenskommelse. Detta begränsar möjligheterna för bostadsförmedlingen att agera, trots de i vissa avseenden formellt goda möjligheterna via bestämmelser i samband med bostadslånegivningen.

Trots dessa omständigheter bör man dock framhålla att bostadsförmedlingen i Göteborg på ett i de flesta fall hyggligt sätt har lyckats lösa bostadsfrågan för äldre som flyttar ut från områdena. Man har, när det icke varit frågan om direkt återflyttning till

berört hus, kunnat hänvisa vederbörande till närliggande kvarter eller områden eller till bostäder i närheten av deras barn eller andra släktingar. Hur situationen kan gestaltas i framtiden återstår att se. Dels beror det på den ståndpunkt som länsbostadsnämnden intar med avseende på föreskriften om dispositionsrätt för bostadsförmedlingen vid statliga lån, dels sammanhänger det med de enskilda fastighetsägarnas vilja att ställa lägenheter i det äldre, goda bostadsbeståndet till bostadsförmedlingens förfogande.

Omflyttningen av hyresgäster har i viss utsträckning underlättats genom en för vissa områden relativt hög flyttningsfrekvens bland hyresgästerna. I Göteborg är den följande för angivna år:

Flyttningsfrekvens i Göteborg, %

	Utlflyttn	Omflyttn	Inflyttn
1973	6	15	4
1975	5	14	5

Omflyttningen är hög, vilket framförallt beror på utflyttningen från de under 60- och 70-talen nybyggda områdena. Rörligheten i de äldre områdena är väsentligt mindre (om man bortser från omflyttningen i rivnings- och ombyggnadsfastigheter).

Här har framhållits de äldres behov av trygghet och deras lågmäldhet. Dessa förhållanden skärper kraven på dem som skall genomföra förändringen av bostadsmiljöerna. Det är icke tillfyllest att den materiella utrustningen i bostad och närmiljö svarar mot de äldres fysiska förmåga. Även deras behov av kontakt och gemenskap måste tillgodoses. Inför en sanering är det därför nödvändigt att de äldre kommer in i rådslaget i ett tidigt skede. De måste beredas tillfälle att bekanta sig med anspråken på och förutsättningarna för ombyggnad. De måste ha möjlighet att uttala önskemål och att påverka utformningen. De måste betraktas som jämlika med hyresvärdar, stadsplanerare, ombyggare, myndigheter och andra hyresgäster och skall beredas plats i rådslag och planering.

Inför en sanering är det nödvändigt att de äldre kommer in i rådslaget i ett tidigt skede.

Vi skall emellertid minnas, att även bland äldre är det de kraftfulla, bättre utbildade, de försigkomna som företräder meningarna. Det är därför viktigt att lyssna också till de lågmälda, att ge dem tid och möjlighet att framföra sina tankar och funderingar. Detta förutsätter möjlighet för dem att personligen besöka någon lokal, där människor med förståelse för de äldres problem har möjlighet att lyssna. Värdefulla uppgiftslämnare är också hemvårdare, distriktsköterskor, läkare och socialvårdspersonal.

Slutsatserna blir: räkna med lång förberedelse tid, ge de äldre en chans att göra sig gällande, låt ombyggnaden bli väl planerad och snabbt genomförd. Låt den också präglas av hänsyn till de äldres långsiktiga intresse av medinflytande och medansvar. På sikt kan de genom sitt medagerande ge viktiga bidrag till områdets omvandling i riktning mot ett bättre kommunområde, präglad av gemensamma upplevelser och ansvar.

Försök till syntes.

Vad är det egentligen jag försöker säga med denna artikel? Jo, att vi alla skall ta hänsyn till vad vi förr eller senare råkar ut för och som betyder att åldrandeprocessen har inletts. Samtidigt är det en vädjan till alla att inse att de äldre för sin kroppsliga spänst och hälsa men också för sinnets jämvikt och känslornas bevarande behöver ägna sig åt något, smälta in i en grupp, uppleva att andra människor har behov av dem, deras erfarenhet och insatser.

Finns det möjligheter att förverkliga sådana intentioner i omsorgen om bostaden, genom aktiviteter i och om husen och närmiljön och genom insatser för andra, enskilda och sammanslutningar, inom kommundelen? Detta är både en enkel och en komplicerad fråga. Enkel om man ser den på samma sätt som jag genom att tro att väsentliga, djupt mänskliga behov men också kroppens och sinnets rörlighet kan tillgodoses genom individens verksamhet och sysselsättning i samarbete och gemenskap med andra. Komplicerad därför att, om det är på detta sätt, det ställer anspråk på en helt annan utformning av den äldrepolitik som nu karaktäriseras av pensionering, brist på sysselsättning, isolering, avslappning, inaktivitet, gömda kunskaper, få kontakter med andra generationer osv. Naturligtvis gäller inte

.....
Naturligtvis skall vi ha en tryggad försörjning, vi kan kalla det pension. Men därutöver kunde vi för angelägna insatser erhålla en mindre ersättning för utgifter och ökade kostnader. Och därutöver del i intressen och gemenskap.
.....

detta alla. En del av oss har genom tidigare yrkesverksamhet eller personliga förutsättningar möjlighet till sysselsättning, samarbete och gemenskap långt upp i åren. Andra äldre söker kontakt och intresse på flera håll. Pensionärsföreningarna gör ett fint jobb och skapar en gemenskap men endast för en del och vid givna tillfällen.

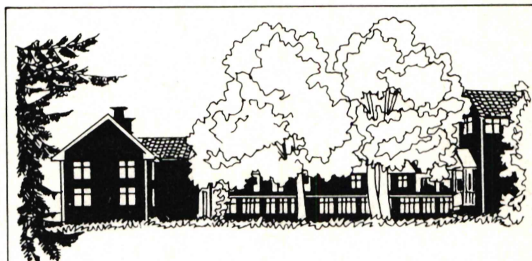
När man ställs inför dessa frågor växer tvivlet. Är det fel väg att pensionera de äldre? Skulle vi i stället ingå ett samhällskontrakt, där vi inför vår annalkande period av ålderdom förbinder oss att byta arbetsområde, att arbeta eller vara sysselsatt kortare tid, att vara vägledare för yngre och lekkamrat för de yngsta. Vi som har erfarenhet, tålmod och tid. Naturligtvis skall vi ha en tryggad försörjning, vi kan kalla det pension. Men därutöver kunde vi för angelägna insatser erhålla en mindre ersättning för utgifter och ökade kostnader. Och därutöver del i intressen och gemenskap.

Sådan verksamhet kan förläggas till kommunområdet med hjälp, tillsyn och förbättring, biträde åt ideella organisationer, utveckling av områdets fritids-, friluft- och idrottsanläggningar, ledning, lek och erfarenhetsutbyte med ungdomar och barn. På våra institutioner för äldre kan vi införa självhushåll och självhjälp. Om detta inte räcker till och den personliga läggningen och intresset är gynnsamt härför kan vi tjänstgöra på arbetsplatserna med tillfälliga uppgifter, handledning och liknande. Detta skulle vara att ställa de äldres erfarenheter och resurser till övriga medborgares förfogande.

Vad säger då fackföreningar och tjänstemannaförbund? Och kvinnorna som vill ut i arbete? Naturligtvis är det fråga om viktiga problem som måste diskuteras med arbetsmarknadens parter. Men sysselsättningsproblemen för de aktiva åldrarna kan inte lösas även om vi underlåter att ge de äldre en chans till begränsade men meningsfyllda

sysselsättningar.

Skall vi behålla, kanske utöka, de äldres inaktivitet blir resultatet att det kostar samhället mer av professionell socialvård, äldreomsorg och sjukvård. Vi kan ej heller vänta på att lösa sysselsättningsproblemen i stort utan måste ta upp frågan om de äldres livsinnehåll som ett spörsmål vilket kräver egna svar och lösningar. Endast genom att bearbeta frågorna kan det bli möjligt att spänna en bro från mänskliga behov, som ligger djupt lagrade hos oss, över den fysiska utformningen av lägenheter, hus, närmiljö och samhälle, till sådana verksamheter och sysselsättningar som förmår möta behoven och skapa meningsfyllda år för de äldre och möjligheter för övriga medborgare att hämta värdefullt stoff ur de äldres erfarenhet och livskänsla. Då kommer också bostaden, huset och miljön att bilda grund och fond för en rikare mänsklig gemenskap.

Rekreation, konvalescens

- Aktivisering, rehabilitering av rörelsehindrade, konvalescenter och andra sjukdomsgrupper.
- Goda behandlingsresurser under ledning av läkare och kompetent sjukvårdspersonal.
- Stimulerande samvaro i traditionsrik bergslagsmiljö – anpassad till nutida krav på komfort och trivsel.
- Möjligheter till rekreation och motion, omväxlande lactovegetabilisk kost.

Nyhyttan
KURORT OCH ENSKILT SJUKHEM